

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Hrvatska delniška družba ima pravdno zmožnost po § 1 c. pr. r., najsi nima odobritve za razširjenje svojega poslovanja na Slovenijo v smislu sklepa ministrskega sveta od 12. novembra 1919, VI, br. 910 (Ur. l. št. 804 iz 1919).

(Odl. od 3. novembra 1921., Ut 186/21—1, s katero se spreminja sklep viš. dež. sod. ljublj. od 6. septembra 1921., Bc I 100/21—4, s katerim se je bila sodba dež. sod. ljublj. od 13. aprila 1921., Cg I 138/20—21 kot nična razveljavila.)

Delniška družba A, registrirana v Zagrebu, ki si še ni bila izposlovala zgoraj-navedene odobritve, da sme poslovati tudi v Sloveniji, je tožila na deželno sodišče v Ljubljani B-a, na izpolnitev pogodbe ter je prvo sodišče tožbi ugodilo.

Vsled toženčevega priziva je prizivno sodišče sklenilo, da se prvosodno postopanje razveljavi in tožba zavrne, ker da tožiteljica nima pravdne zmožnosti.

Zbog revizijskega rekurza obeh strank je stol sedemorice odd. B odločil, da se izpodbijani sklep izpremeni tako, da se izrečena razveljava postopanja in zavrnitev tožbe opusti, in je prizivnemu sodišču naročil, da o prizivu nadalje postopa po zakonu.

Utemeljitev:

Prizivno sodišče odreka tožeči stranki pravdno zmožnost, zato razveljavlja v zmislu § 7 c. pr. r. pravdno postopanje na prvi stopnji z izpodbijano sodbo vred kakor nično in zavrača tožbo, glede pravnih stroškov obeh strank pa izreka, da se med seboj pobotajo.

Kolikor je rekurz tožene stranke naperjen zoper izrek o stroških, bi bil po § 528 c. pr. r. nedopusten.

V ostalem pa sta rekurza obeh strank upravičena.

Da je tožeča stranka vpisana kakor delniška družba v trgovinski register sodbenega stola v Zagrebu, o tem prizivno

sodišče ne dvomi. Vendar pa tožeči stranki ne priznava pravne zmožnosti iz razloga, ker nima vladine odobritve za poslovanje v ozemlju pokrajinske uprave za Slovenijo.

To stališče prizivnega sodišča ne ustreza zakonu.

Res je sicer, da mora tozemska delniška družba, katera ima svoj sedež izven Ljubljane, ako hoče svoje poslovanje razširiti na Slovenijo, v to svrhu prej izposlovati odobritev. To potrebnost ugotavlja tudi sklep ministrskega sveta od 12. novembra 1919 VI br. 910 (v Ur. l. za leto 1919. pod št. 804). Nikakor pa ne gre nedostajanju tega pripusta k poslovanju pripisovati za take tozemske družbe dalekosežnejših in strožjih posledic, nego jih ces. naredba od 29. novembra 1865 d. z. št. 127 in na njeni podlagi tako teorija kakor judikatura pripisuje omenjenemu nedostatku za inozemske družbe. Tega načela ne bi bilo izpustiti izpred oči niti ne pri meritorični presoji navzočnega pravnega spora.

Za odločitev o predloženih pravnih lekkih pa zadošča že ugotovitev, da pravna zmožnost omenjene delniške družbe ni zavisna od oblastvenega pripusta k poslovanju v Sloveniji. Ta pripust je zgolj obrtno-policijskega pomena. Ni ga šteti za potrebnost, katera bi družbo šele opremila s pravno zmožnostjo.

Pravno zmožen je, kdor more biti nosilec pravic. O takem svojstvu tožeče družbe ni dvoma, pa ji to svojstvo priznava i pobijani sklep, le da pravno zmožnost tožeče družbe nekako omejuje na njeno poslovanje v Hrvatski. Toda čim je pravno zmožna v Hrvatski, ji celo po zakonskih določbah, veljajočih za inozemce (§§ 26, 33 in sled. o. d. z.) ni moči odreči pravne zmožnosti i za Slovenijo.

Gre za to ali ima tožeča družba v obče pravico, pred sodiščem v Sloveniji tožiti in tožena biti, ali nima te pravice in je kratkomalo v Sloveniji brezpravna. Stol sedmorice oddelek B ne dvomi, da gre tožeči stranki navedena pravica.

V tem smislu je bilo revizijskima rekurzoma ugoditi in pobijani sklep izpremeniti v to svrhu, da prizivno sodišče po opustitvi izrečene razveljave postopanja in zavrnitve tožbe o prizivu nadalje postopa po zakonu.

Ur.

b) Krivda na telesni poškodbi, deljena med poškodovancem in železnico. (§ 1 zak. od 5. marca 1869 št. 27 d. z., § 1304 o. d. z.)

(Odl. od 30. decembra 1921., Rv 528/21—1, ki se ž njo spreminja sodba viš. dež. sod. v Ljubljani od 13. septembra 1921., Bc I 86/21—4, s katero je bila potrjena sodba dež. sod. ljublj. od 1. aprila 1921., Cg II 216/19—24.)

Tožitelj je potoval dne 28. julija 1919 s svojim pohoštvo iz Karlovca v Linz v tovornem vagonu s tovornim vlakom. Dne 29. julija ponoči je stal njegov vagon na državnem kolodvoru v Š. Ker je toženec želel, da bi šel njegov vagon čim prej naprej, je hotel govoriti s postajnim uradnikom, zato je šel iz vagona in v temi iskajoč postajno poslopje hodil po tirih, pri tem ga je podrl neki premikan vagon na tla in mu poškodoval levico. Tožena železnica je ugovarjala, da si je tožitelj sam kriv svoje nesreče, ker bi ne bil smel zapustiti vagona in hoditi po tirih, kar je zabranjeno.

Prvo sodišče je najprvo razpravljalo o pravni podstavi zahtevka in izreklo, da je krivda na obeh straneh in sicer deljena na polovico.

To sodbo je prizivno sodišče vsled priziva obeh strank razveljavilo in vrnilo stvar prvemu sodišču v ponovno razpravo, na kar je prvo sodišče tožbeni zahtevek popolnoma zavrnilo. To sodbo je prizivno sodišče potrdilo.

Stol sedmorice odd. B kot revizijsko sodišče je reviziji tožeče stranke ugodil in spoznal, da zahtevek tožeče stranke obstoji glede pravne podstave, toda le v polovici.

Razlogi.

Revizija pravi, da se upira prizivni sodbi v vsem obsegu. Vendar njenim izvajanjem ni posneti, da se obrača zoper prizivno sodbo tudi, kolikor se sodba tiče tožiteljeve lastne krivde na predmetni svoji poškodbi.

Tožiteljevo lastno krivdo sta ugotovili že prvosodna sodba z dne 24. maja 1920 Cg II 216/19=7 in prizivnosodni sklep od 11. decembra 1920 Bc I 98/20=4, a se na to ugotovitev in njeno obrazložitev opirata ponovna prvosodna sodba z dne 1. aprila 1921 Cg II 216/19=24 in skladno ž njo tudi pobijana sodba prizivnega sodišča. Po tej obrazložitvi tiči tožiteljeva

krivda bistveno v tem, da je premalo pazljivo in brez luči stopal po tirih na kolodvoru, daši je hoja po železniških tirih in napravah sploh prepovedana; noč da je bila temna, slišal da je premikanje vozov, bile so mu neznane krajevne razmere, zato da bi bil moral uporabljati večjo pazljivost in ne se zanašati samo na to, da je železnica ukrenila vse potrebno, da se mu ne pripeti nezgoda. Nadalje da je moral imeti pred očmi, da se vozi s tovornim vlakom in da se bo radi tega moralo ravnati vlakovno osebje le po predpisih za tovarne vlake, in tudi še, da po razgovoru z železniškim uslužencem H. ni šel ne proti kolodvoru ne nazaj proti svojemu vozu, ampak pričel prekoračevati tire baš v nasprotni smeri. Vse te obrazložitve se revizija ne dotika ne v dejstvenem, ne v pravnem pogledu. V vprašanju tožiteljeve krivde tedaj revizija ni po zakonu (§ 506 c. pr. r.) izvedena in je zato neupoštevana.

Vsa revizijska izvajanja se obračajo zoper prizivno sodbo le zato, ker ne izreka sokrivde tožene stranke, oziroma prizade železnice na tožiteljevi poškodbi.

V tej smeri pa po pravici očita revizija prizivni sodbi, da stvar napačno presoja, ko v postopanju toženkinega uslužbenca H. tik pred tožiteljevo nezgodo ne vidi predmetne toženkine sokrivde.

Tožena stranka sama navaja, da je tožitelj, zapustivši pred nezgodo svoj vagon, srečal med tirom V. in III. toženkinega nočnega čuvarja H. in ga vprašal po postaji. H. da je vprašal tožitelja, kaj hoče, na kar da mu je tožitelj povedal, da želi doseči prevoz svojega vagona na glavni kolodvor. H. da je odvrnil, da je to izključeno, ter mu pokazal z roko smer proti kolodvoru. Ugotovljeno je, da je po tem razgovoru pustil H. tožitelja samega in v temi bloditi naprej po nevarnem kolodvoru, kjer so takrat premikali vozove, kar je bilo H. znano.

Prizivno sodišče je v svojem sklepu z dne 11. decembra 1920 Bc I 98/20-4 izreklo svoj pravni nazor, ki se ga drži tudi z navzočno revizijo pobijana sodba, da je bil ob onl priliki H. pač upravičen, zabraniti tožitelju nadaljnjo prepovedano hojo po tirih, da pa ni bil primoran karkoli ukreniti v njegovo osebno varstvo. Pa če bi bil H. s to opustitvijo tudi službeno

kaj zagrešil, da bi se s tem še nikakor ne bila izpremenila izključna tožiteljeva krivda.

Pritrditi je reviziji, da ta prizivnosodni nazor ne ustreza zakonu. Že dalekosežno jamčenje, katero nalaga zakon od 5. marca 1869 d. z. št. 27 železnicam za telesne poškodbe ali usmrtitve ljudi, provzročene po dogodkih na železnicah, razodeva dolžnost železnic za skrajno brižnost v svrhu telesne varnosti občinstva. Čim je bila prepovedana ali tudi le nevarna tožiteljeva hoja po tiru — in to oboje je ugotovljeno — potem je bila dolžnost železniškega nočnega čuvaja H., da ubrani to hojo, oziroma prepreči nevarnost.

Baš v tem smislu določa § 6 predpisov o prometni službi, da je skrbeti za red in varnost na kolodvorih in da je v obče prepovedana občinstvu hoja po železnici izven mu namenjenih prostorov; ob neupravičeni hoji da je dotičnika opozoriti ali prijeti, pa tudi one, kateri so k navedeni hoji upravičeni, pa ne pripadajo železničarskemu poklicu, da je opozoriti na nevarnost, združeno z bivanjem na železnici. Ne glede na to izrečno določbo je ob opisanih razmerah opustitev sleherne opozoritve na nevarnost v nasprotju z ono brižnostjo in pozornostjo, ki jo je uporabiti že pri navadnih sposobnostih in ki bi jo bil moral uporabiti zlasti železniški nočni čuvaj z ozirom na svoje področje. Ako se po pravici šteje tožitelju v krivdo kolovratenje v temi po neznanem kolodvoru, je šteti v krivdo i nočnemu čuvaju H., da ni storil nič, da to kolovratenje in ž njim združeno nevarnost prepreči.

Potemtakem pa je poleg tožiteljeve lastne krivde tudi toženkin uslužbenec pripomogel svoj del k temu, da je tožitelj zašel na kraj, kjer ga je poškodoval premikani voz. Ker po § 1 zakona od 5. marca 1869 d. z. št. 27 železnica jamči za krivdo svojih uslužbencev, je podan primer krivde, zadevajoče hkratu obe stranki. Mero te krivde smatra revizijsko sodišče na obeh straneh za enako veliko. V tej meri, tedaj v polovici, je deloma ustrezajoč reviziji tudi ugotovilo temeljno obveznost tožene stranke v povračilo iztoževane škode.

Ker je revizija uspela že iz tega razloga, ni bilo treba se pečati še z drugimi revizijskimi razlogi.

Upoštevajoč mero uspeha in zanj uporabljenega potrebnega truda se je tožitelju z ozirom na določbe §§ 50, 43 c. pr. r. priznala polovica stroškov prizivnega in revizijskega postopanja.

Izrek o povračilu ostalih stroškov je bilo po § 393 odst. 4 in § 52 odst. 2 c. pr. r. pridržati končni razsodbi, ker za poudarek mere njih potrebnosti ne bo brezvpliven dejanski končni uspeh tožbe. **Ur.**

c) Omejena višina odškodnine, katero mora plačati Južna železnica za izgubljeno brzovozno blago. (§§ 2 št. 4, 35 št. 2 43 žel. obr. pr.)

(Odl. od 17. januarja 1922., Rv 8/22—1, ki se ž njo potrjata sodbi dež. sod. v Ljubljani od 1. maja 1921., Cg II 24/21—6 in viš. dež. sod. od 18. oktobra 1921., Bc I 121/21—4.)

Za tožitelja v Z. je bila oddana dne 5. novembra 1920 na Južni železnici v Ljubljani kot brzovozno blago razna manufaktura, težka 299 kg. V Z. je dospelo samo 157 kg, 142 kg je manjkalo. Tožitelj je trdil, da je bilo manjkajoče blago vredno 98.781 K 50 v. Toženka je ugovarjala, da v smislu naredbe ministrstva saobračaja od 29. aprila 1920 št. 14.031 (Ur. l. št. 66 od 31. maja 1920) ni zavezana več plačati nego 48 K za kilogram, tedaj vkup le 6816 K; ta znesek pa je tožitelj pred tožbo odklonil. Nasproti je tožitelj zastopal nazor, da navedena naredba ne velja za toženko; v drugo roko pa da mora toženka plačati ves zahtevani znesek tudi zato, ker je skrajno malomarno postopala pri prevozu.

Prvo sodišče je prisodilo tožitelju samo 6816 kron rekoč, da je citirana naredba veljavna tudi za toženko, ker je bila razglašena v Uradnem listu od 31. maja 1920 št. 66 izrečno tudi v njenem imenu, zatrjevano malomarnost toženke pa bi bil moral dokazati tožitelj, ki pa ni zanjo navedel nikakih konkretnih dejanstev.

V prizivu je pobijal tožitelj pravno presojo prvostopnega sodišča in je zlasti poudarjal sledeče:

Naredba ministrstva saobračaja z dne 29. aprila 1920, št. 14.031, razglašena v Ur. l. z dne 19. maja 1920, št. 60, od-

nosno razglas inšpektorata državnih železnic z dne 26. maja 1920, Urad. list št. 66 in torej tudi naredba istega ministrstva št. 5098 izza leta 1919., razglašena v Ur. listu z dne 13. junija 1919 št. CVI, na katero se opira prva, vsebujejo zgolj po posamezni železnici v smislu 2. odstavka § 35 žel. obr. pravilnika izvršeno utesnitev odškodnine na določeni najvišji znesek. Veljavnost imenovanih naredb za toženo Južno železnico radi tega ni podana, ker z dotičnimi razglasi ni dokazano, da je Južna železnica sama sklenila, da vpelje na svoji progi maksimalno odškodnino, niti niso v razglasih navedene tiste izvenredne okoliščine, katere morejo opravičiti tak sklep, niti ni izkazano, da je bil morebiten takšni sklep Južne železnice odobren po nadzorstveni oblasti in ker slednjič Južna železnica takega svojega sklepa še do danes ni razglasila.

Prizivno sodišče prizivu ni ugodilo.

Iz njegovih razlogov:

Prizivatelj prezira, da ne gre pri navedenih naredbah za odobritev v smislu 2. odstavka § 35 železn. obr. pr., marveč za izpremembo reglementarne določbe v smislu št. 4 § 2 navedenega pravilnika. To razodeva že napis v Ur. l. z dne 13. junija 1919 razglašene naredbe št. 5098, ki se glasi »Dopolnitev reglementarnih določb«. Kaže pa to tudi vsebina naredbe. Kakor more po 2. odst. § 35 železn. obr. prav. posamezna železnica z odobrenjem nadzorstvene oblasti višino odškodnine za izgubo, zmanjšavo ali poškodbo prtljage in pospešenega blaga omejiti z določitvijo najvišjega zneska, more po § 2 št. 4 istega prav. storiti to tudi nadzorstvena oblast in sicer v obče ali za določene železniške proge, vendar je ta njena pravica omejena toliko, da velja izprememba le začasno. In res vse to upošteva omenjena naredba št. 5098 de 1919, ki je omejevala višino zadevne odškodnine na največji znesek 30 K za kilogram in ki jo je — kar je prizivnemu sodišču znano — objavila v svojem službenem listu tudi Južna železnica, ter odreja navedeno utesnitev odškodnine brez omejitve na določene proge in izrečno do preklica. Na tej naredbi temelji druga, za prizivatelja ugodnejša naredba z dne 29. aprila 1920 št. 14.031, ki zvišuje odškodnino za kilogram do najvišjega zneska 48 K, toda le za proge severno od Beograda, v Bosni in Hercegovini

in v Dalmaciji. Obe naredbi sta bili pravilno razglašeni v uradnem listu in sicer druga izrečno tudi v imenu Južne železnice, kar pa seveda ni odločilno, ker velja za državno in Južno železnico enotna tarifa. Prizivateljev očitek, da je prvo sodišče le pravnopomotno priznalo ministrski naredbi z dne 29. aprila 1920 št. 14.031 veljavo tudi za toženo železnico, je torej neupravičen.

Enako tudi stol sedm orice odd. B ni ugodil tožiteljevi reviziji iz razlogov:

Poglavitno se upira revizija prizivni sodbi z vidika revizijskega razloga št. 4 § 503 c. pr. r., odrekajoč zakonito obveznost naredbi ministrstva za promet od 29. aprila 1920, št. 14.031, objavljeni z razglasom z dne 26. maja 1920, na katero se opirata spodnji sodbi.

Tozadevnim izvajanjem revizije je sicer pritrđiti toliko, da razglas od 26. V. 1920 v istini pravi, da z dnem 1. VII. 1920 stopi v veljavo naredba ministrstva za promet z dne 29. aprila 1920 št. 14.031 glede omejitve jamstva, po kateri plačuje železnica za izgubljeno ali poškodovano prtljago odškodnine največ 12 dinarjev za kilogram; ta razglas da tedaj ne omenja tudi ekspresnega blaga. Toda je bil ta razglas z razglasom od 17. junija 1920 (v Ur. l. od 23. junija 1920) izrečno dopolnjen tako, da navedena omejitev jamstva velja tudi za ekspresno blago. Položaj ostaja tedaj za tožečo stranko neizpremenjen.

Kolikor pa revizija potem naredbi ministrstva za promet sploh odreka obveznost, je neutemeljena. Tozadevna obrazložitev prizivnega sodišča vseskozi ustreza zakonu.

Prevozne pogodbe med železnico in stranko se presoјajo po določilih žel. obr. pravilnika (žel. prom. uredbe) in tarife. V zadnjem odstavku § 2 žel. obr. pr. enako kakor na istem mestu žel. prom. uredbe (v Ur. l. od 30. sept. 1920) je nadzorovalna oblast (ministrstvo za promet) izrečno upravičena v prehodne ali začasne izpremembe opravilnika ozir. uredbe. Tako izpremembo baš obsega predmetna naredba. Začasni njen značaj razodeva jasno že okolnost, da prinaša razglas od 26. maja 1920. leta oziroma od dne 27. junija 1920. leta izpremembo glede višine odškodnine, določene šele v predidočem letu

z odlokom ministrstva za promet števil. 5098 iz leta 1919. (Uradni list od 13. junija 1919. Službene novine od 14. junija 1919.) Vrhutega slednji odlok izrečno omejuje višino odškodnine »do preklica« in utemeljuje to omejitev z izrednimi obratnimi razmerami, torej s stanjem, katero ni redno in zato le začasno.

Da more ministrstvo za promet enako kakor za prtljago tudi za ekspresno blago omejiti višino jamčevanja, kaže še posebej § 43 žel. obr. pr. (žel. prom. ur.), po katerem za ekspresno blago lahko veljajo določila za potno prtljago.

Razglas jasno izraža, da je naredba izdana od ministrstva za promet; a nikoder ni za obveznost naredbe predpisano, da mora biti z vsebino naredbe tudi objavljen podpis onega, ki je naredbo izdal.

Na novo iznaša revizija, da bi morala biti predmetna naredba objavljena ne le v uradnem listu, marveč tudi v Službenih novinah. Ali ta ugovor ni v prid tožeči stranki. Kajti če bi iz kateregakoli vzroka ne bila obvezna predmetna naredba, bi prišel v poštev že navedeni odlok ministrstva za promet št. 5098 iz leta 1919 (v Služb. Nov. od 14. junija 1919), ki določa še manjšo odškodnino.

Da velja naredba tudi za Južno železnico, o tem ni povoda za stvaren dvom ne le že spričo podpisa pod razglasom »Inspektorat državnih železnic tudi v imenu Družbe južne železnice«, marveč tudi sprečo naslova, ki govori o izpremembi železniške uredbe, ki je načelno enotna.

Ni pa tudi utemeljena revizija, kolikor si iz odklonitve zaslišanja priče M. snuje revizijski razlog št. 2 § 503 c. pr. r. Revizija sama pravi, da bi se naj bila zaslišala ta priča v to svrhu, da se razjasni, kje in na kak način je bila tožiteljeva pošiljatev spoliirana. Toda dokazila naj služijo v dokaz določenih zatrjevanjih dejanstev (§ 266 c. pr. r.), ni pa po zakonu njih namen, da preskrbe stranki šele informacijo za morebitne trditve. Odklonitev takega dokazila ne more tvoriti pomanjkljivosti postopanja. Reviziji tedaj ni bilo ugoditi. **Ur.**

d) **Železnica jamči za škodo, nastalo vsled isker v pohištvenem vozu, ako je le-ta tako zgrajen in v takem stanju, kakor železniški voz. (§§ 84, 86, št. 1 žel. obr. pr.)**

(Odl. od 31. januarja 1922., Rv 43/22—1, ki se ž njo potrjata sodbi viš. dež. sod. v Ljubljani od 15. nov. 1921., Bc I 134/21—4 ter dež. sod. ljubljanskega od 22. maja 1921., Cg II a 114/20—16.)

Tožitelj je zahteval od železnice odškodnino za del pohištva, ki mu je pogorel na prevozu, ker so bile iskre iz lokomotive zažgale pohištveni voz, ki je bil naložen na odprt železniški vagon. Toženka je ugovarjala, da po § 86., št. 1 žel. obr. pr. ni odgovorna za ono škodo, ki je nastala iz načina prevoza na odprtem vagonu. Pohištveni voz da je bil pomanjkljiv, imel luknje in razpoke in zato da so mogle iskre zanetiti požar.

Prvo sodišče je obsodilo toženko v plačilo odškodnine, ker da je moral biti pohištveni voz ob sprejemu na železnico v dovolj dobrem stanju, ko ni ugotovila toženka na tovornem listu kaj drugega, in ker požar tudi pri železniških vagonih ni izključen.

Prizivno sodišče je potrdilo prvo sodbo. Enako je razsodil tudi stol sedmorice, odd. B., iz sledečih razlogov.

Niso neutemeljena revizijska izvajanja, kolikor se z vidika revizijskega razloga št. 4 § 503 c. pr. r. upirajo izreku prizivne sodbe, da tožena železnica v navzočnem primeru ob uvrstitvi voza s tožiteljevim pohištvom v vlaku ni uporabila skrbnosti rednega trgovca in da jo zato zadeva krivda na škodi, ki jo tožitelj iztožuje.

Prizivna sodba sama ugotavlja, da ni predpisano, kje da je uvrstiti voz predmetne vrste v vlaku glede na nevarnost požara. Toda ni prezreti, da razodevajo baš železniški predpisi v podrobni, posebnim zahtevam urejenega železniškega prometa ustrezajoči meri način, kako je železnici udejestvovati ono po zakonu jo zadevajočo skrbnost rednega trgovca, da bo kos svojim važnim nalogam v javnem gospodarskem življenju ob čim izdatnejši zaščiti interesov posameznih, železnico uporabljajočih strank. Čim tedaj nedostaje kršenje določnih predpisov,

praviloma tudi nedostaje zanemarjenja imenovane skrbnosti. Le tedaj ne bi predpisi mogli biti merodavni za merilo uporabljene potrebne skrbnosti, ako bi bil zadevni posel železnice tako izreden ali opravljen ob tako izrednih okoliščinah, da ne bi spadal pod vidike predpisov. To pa za navzočni primer gotovo ne velja, ko prizivna sodba v eno roko ne zanika, da v obče obstoje predpisi, kako uvrščati vozove v vlak glede na nevarnost požara, a v drugo roko sama označuje dogodek kot takšen, da železnici ni smel biti ob njenih izkušnjah docela nepričakovan. Prizivnosodni izrek o toženkini krivdi je tedaj brez trdne dejstvene podlage.

Navzlic temu reviziji ni ugoditi. Toženo železnico zadeva jamčevanje za predmetno škodo po § 84. žel. obr. pr. brez ozira na okolnost, ali je škodo zakrivila, kajti določba § 86. (1) žel. obr. pr. o omejitvi njenega jamčevanja, ki se nanjo tožena železnica sklicuje, v navzočem primeru ne velja.

Po tej določbi namreč železnica pri blagu, katero se po predpisih ali po dogovoru prevaža v odprtem vozu, le za ono škodo ne jamči, katera nastane iz nevarnosti, združene s tem načinom prevoza. Nesporno je nastala škoda, ker se je na odprtem vagonu naloženi pohištvni voz vnel od iskre iz lokomotive. Že prva stopnja pa ugotavlja na podlagi izvedeniškega mnenja, da nevarnost takega požara tudi ni izključena pri železniških vozovih, in izreka, da je bil predmetni pohištvni voz, ker v normalnem dobrem stanju, sposoben, da enako kakor zaprt železniški vagon varuje v njem transportirane mobilije pred nevarnostmi, katere so združene s prevažanjem na odprtem železniškem vozu. Revizija se tem ugotovitvam v najpopolnejši meri pridružuje: predmetni pohištvni voz da je bil v normalno dobrem stanju in krit; pohištvni voz da ni lahko gorljiv in redkokdaj da se zgodi, da bi se vnel, pohištvni voz da se lahko uporabi celo kot kritni voz pri prevozu municije; po mnenju izvedenca da se lahko uvrsti tudi kot prvi za lokomotivo; v splošnem da je pohištvni voz tako zgrajen kakor zaprt železniški voz; mogoče da je tudi pri slednjem, da se vname. Ko se pa potemtakem pohištvni voz glede nevarnosti za požar enači zaprtemu železniškemu vozu, ni moči reči, da je nevarnost škode bila vsled prevoza mobilij v pohištvnem

vozu, naloženem na odprtem vagonu, večja ali drugačna, nego bi bila ob prevozu v zaprtem železniškem vagonu. Pogoj za omejitev jamčevanja v smislu § 86. (1) žel. obr. pr., da je namreč škoda nastala iz nevarnosti, združene baš s tem načinom prevoza, tedaj ne obstoji.

Spričo tega izrek spodnjih stopenj, da mora tožena stranka plačati vtoženo škodo, ne nasprotuje zakonu. **Ur.**

e) Ali jamči več na prevozu udeleženih železnic po meri § 100. žel. obr. pr. tudi v primeru, da ne gre za prevoz tovornega blaga nego prtljage? — Višja sila? (§§ 34, 35, 99, 100, 84 žel. obr. pr.)

(Odl. od 13. decembra 1921., Rv 494/21—1, ki se ž njo potrja sodba viš. dež. sod. ljublj. od 18. oktobra 1921., Bc I 54/21—3, s katero je bila izpremenjena sodba dež. sod. v Ljubljani od 10. februarja 1921., Cg II 159/19—19.)

Tožiteljica je dala dne 2. novembra 1918. v Gorici na železnico kot potno prtljago košaro in kovčeg. Na namembni postaji v Mariboru se je izkazalo, da košara sploh ni dospela, iz kovčega pa je manjkalo blago. Zoper tožbo na plačilo odškodnine je tožena železnica ugovarjala pomanjkanje svoje pasivne legitimacije, češ da s tožiteljico ni sklenila glede izgubljenega dela prtljage sploh nobene prevozne pogodbe. Izguba da je bila marveč ugotovljena že na kolodvoru v Celovcu, predno je tožena železnica prevzela ostalo prtljago.

To pravno stališče toženke si je usvojilo prvo sodišče in je tožbeni zahtevek zavrnilo.

Prizivno sodišče pa je razveljavilo to sodbo in naročilo I. stopnji novo razpravo in razsojo, zlasti iz nastopnih razlogov:

Gre tu za potno prtljago, ki ni krita s tovornim listom. Res se ni mogel izvršiti prevzem prtljage točno po besedilu določbe § 100., št. 2 ž. o. pr., ker o prevzemu tovornega lista naravno sploh ne more biti govora, rešiti pa je vprašanje, če je že z dejanskim in po toženi železnici priznanim prevzemom tudi le dela tožiteljčine prtljage vstopila tožena v prevozno pogodbo in s tem prevzela tudi jamstvo za tekom celega pre-

voza prtljage kjer koli nastalo izgubo večjega dela te prtljage. To vprašanje je potrditi. Predvsem zato, ker velja določba § 100., odst. 2 in 3 ž. o. pr. tudi za potno prtljago. Glede te prtljage je prišlo do prevozne pogodbe po smislu določbe § 32 ž. o. pr. (prim. § 61) že z njenim sprejemom, ki se je potrdil z izročitvijo prtljažnega lista tožeči stranki. Potno prtljago je vrniti potniku na namembni postaji proti izročitvi prtljažnega lista, jamstvo železnic za med prevozom, to je od trenutka sprejema prtljage do nje vrnitve potniku, odnosno imetniku prtljažnega lista nastalo škodo presoja se po smislu § 35., odst. I žel. o. pr. po določbah poglavja VIII. navedenega pravilnika o jamčevanju za tovarno blago. Iz tega sledi, da prihajajo določbe § 100. žel. o. pr. v poštev tudi za potno prtljago in ne le izključno za tovarno blago. Vstop tožene železnice v prevozno, prvotno z drugo železnico sklenjeno pogodbo, se je izvršil naravno že s samim prevzemom če tudi le dela prvotne prtljage, kakor bi se bil ta vstop izvršil, če bi šlo tu za tovarno blago, s prevzemom le preostanka tovarnega blaga in zadevnega tovarnega lista. S svojim vstopom v pogodbo je tožena železnica prevzela tudi jamstvo za vso in kjer koli nastalo škodo glede predmetne prtljage. Da je to naziranje pravo, sledi najbolj jasno iz besedila določbe § 100., odst. 3 in 5 ž. o. pr., kjer je predviden slučaj vstopa v prevozno pogodbo in s tem polnega prevzema jamstva, četudi se je škoda na tovarnem blagu (ali prtljagi) zgodila na progi druge železnice. Slednja okolnost utemeljuje namreč zopet samostojno jamstvo za nastalo škodo.

S tem, da je tožena prevzela prazni kovčeg kakor ostanek tožiteljčine prtljage, je postala pasivno legitimovana v tej pravdi ter se opravičeno tožeča stranka s svojim zahtevkom obrača zoper njo.

Na ponovni razpravi je tožena železnica še ugovarjala višjo silo, češ da so v dobi prevrata splošno plenili na železnici oboroženi vojaki, proti katerim je bila toženka brez moči.

Nato je prvo sodišče v smislu pravnega naziranja druge stopnje obsodilo toženko v plačilo odškodnine.

Prizivno sodišče je to sodbo potrdilo in glede ugovora višje sile izreklo:

Tudi izgovor višje sile pravno ni prihajal v poštev, kajti tudi ob resničnosti tozadevno po toženi zatrjevanih dejstev ne bi se moglo govoriti o tem, da je konkretno dejanje ali konkretni prigodek, katerega ni mogla tožena preprečiti, privedel do izgube predmetne prtljage. Tožena v bistvu ne zatrjuje drugega, kakor da je verjetno, da so prtljago izropale po prevratu domov se vračajoče vojaške tolpe. Podana možnost takega izropanja pa še ne zadostuje, tožena bi morala naravnost dokazati konkretno višjo silo, v tem primeru izropanje blaga po tretjih osebah-vojaki, če hoče biti prosta jamstva za izgubo. Po izvedbi ponujenih dokazov, katerih prvo sodišče po pravici ni dopustilo, bi se kaj takega sploh ne dalo dognati.

Revizijo tožene železnice je stol sedmorice, odd. B, zavrnil iz razlogov:

Sklicujoč se na revizijski razlog št. 4 § 503 c. pr. r. skuša revizija nasproti prizivnosodnemu stališču spraviti v veljavo svoj pravni nazor, da določba § 100. (3) žel, obr. pr. o nerazdelnem jamčevanju več na prevozu udeleženih železnic velja le za tovorni prevoz ne pa v primeru, kakor je navzočni, ko se je sklenila prevozna pogodba glede potne prtljage. V navzočnem primeru da se je predmetna izguba dela prtljage ugotovila že na glavnem kolodvoru v Celovcu, ki da je last državne železnice. Šele po tej ugotovitvi, da je prevzela tožena železnica prevoz preostale prtljage. Le-to da je tožiteljici tudi izročila, za več nego je v prevoz sprejela, pa ne jamči. Zato da ji za navzočno tožbo nedostaje pasivne legitimacije.

Revizijska ta izvajanja ne ustrezajo ne dejanskemu ne pravnemu položaju.

Navedba, da je glavni kolodvor v Celovcu last državne železnice in da je potemtakem tožena železnica prevzela prevoz šele potem, ko se je že bila dognala predmetna delna izguba prtljage, nima podlage v podsodnih ugotovitvah.

Brez ozira na to pa tudi v pravnem pogledu ni moči pritrditi izvajanjem revizije. Pridružuje se namreč revizijsko sodišče v tej točki docela stališču prizivne stopnje, katera je

v skladu tako z besedilom kakor s smislom merodajnih določb §§ 35 in 100 žel. obr. pr. Tozadevno podsodno obrazložitev revizijsko sodišče v polni meri odobruje.

Ko si revizija kliče na pomoč neko odločbo vrhovnega sodišča bivše Avstrije, bodi zavrnjena na odločbo istega sodišča od 30. maja 1917., R I 142/17 (ur. zbirke št. 1761), katera po izčrpnem pretresu zadevnih določb žel. obr. pravilnika, njih namena in smisla enako tolmači te določbe, kakor so tolmačene v pobijani sodbi.

Tako pravno stališče pa je spričo okolnosti navzočnega primerà tudi edino v skladu s šegami poštenega prometa. Nesporno je tožena železnica od tožeče stranke prevzela prtljažni list o vsej prtljagi, tudi o izgubljeni. Baš prtljažni list pa v prvi vrsti služi v dokaz upravičenosti za uveljavljanje odškodnine (§§ 34, 99 žel. obr. pr.). Ugotovljeno je nadalje, da je tožena železnica sama zapisala in sprejela tožiteljini reklamaciji o predmetni izgubi. Nasproti se ni niti trdilo, da je tožena železnica reklamaciji v smislu § 99 (4) žel. obr. pr. zavrnila ali ju upotila drugi železnici, katero da je štela za poklicano v jamčevanje, ali da je do navzočne pravde kakorkoli razodela tožiteljici, da načelno odklanja pasivno legitimacijo. Ko je s tem svojim postopanjem tožena železnica svojo jamčevalno obveznost priznala, ne more sedaj, ko je tožeči stranki vsled poteka zastaralne dobe § 98. žel. obr. pr. nemogoče pri drugi železnici si iskati odškodbe, brez zakonitega vzroka odklanjati jamčevanje. **Ur.**

f) O delitvi skupnih zemljišč (agrarskih enot), o uravnavi njih užitnih in uporabnih pravic ter o sporih glede posesti in lastnine posameznih delov teh zemljišč odločajo izključno agrarske oblasti.

(Razsodba stola sedmorice v Zagrebu od 22. marca 1921., opr. št. Ut 18/21.)

V katastrski občini X. je vpisano skupno zemljišče v zemljiški knjigi in v katastru kot last 13 vsakokratnih lastnikov določenih domačij po enakih delih, v naravi pa je

dejansko razdeljeno že nad 60 let, da ga individualno izkoriščajo posamezni upravičenci, le paša je ostala še skupna. Nekaterim solastnikom se je zahotelo lesa v tujih oddelilih; šli so sekat, češ da je zemljišče glasom zemljiške knjige in katastra skupna last vseh upravičencev. Posledica je bila tožba ene skupine upravičencev proti drugi radi motene posesti. Okrajno sodišče razsodi po dolgotrajnem postopanju v smislu tožbenega zahtevka s tem, da je smatrati tožnike v tem primeru po § 372. o. d. z. za lastnike in da toženci niso upravičeni poseči samolastno s sekanjem v last tožnikov, čeprav tožniki niso zemljiškoknjižni lastniki spornih delov in so ti glasom zemljiške knjige in mape še vedno skupna last vseh upravičencev.

Druga stopnja je na priziv razveljavila prvo sodbo s postopanjem vred iz razloga ničnosti po § 477., št. 6 c. pr. r. s to utemeljitvijo:

Po dejanskem stanju, obrazloženem v tožbeni pripovedi in ugotovljenem po prvem sodniku v izpobijani sodbi, gre tožnikom za tem, da izreče pravedni sodnik deklarativno, v koliki meri da pripada posameznemu tožniku delež in način souživanja glede njim in tovarišem, ki jih je 13, solastne zemljiške vloge št. 23. k. o. X. ozir. njej pripisanih gozdnih parcel št. 2694/16 in 2154. Nesporno je ta vloga objekt agrarske skupnosti, kar sledi tudi iz zemljiškoknjižnega stanja, sporna pa je med tožniki in toženci trditev tožnikov, da je ta skupnost dejanski že porazdeljena in sicer individualno tako, da je vsak štirih tožnikov v izključni posesti določenega dela, vendar ne glede paše, ker je ta tako vsem tožnikom, kakor tudi tožencem skupna, čemur ugovarjajo toženci z nasprotno trditvijo, da je opravljena individualna porazdelba zgolj kolikor gre za košnjo stelje, nikakor pa ne v pogledu paše in sekanja lesa, skupnih za vse upravičence, torej tako za tožence kakor tudi za tožnike.

Za razsojo o takem sporu pa niso pristojna redna sodišča. Užitarne pravice, kakršne so vsebina iz agrarskih skupnosti izvajanih ugodnosti, niso zasebnopravne narave, marveč so subjektivne javne pravice in zato nimajo veljave glede njih civilnopravna načela o pridobitvi, o prenosu ali o prestatku pravic.

Tako je odločilo upravno sodišče dosledno v mnogih odločbah in enako tudi vrhovno sodišče Gl. U. 13.271. Taki spori in njih ureditev so zato pridržali agrarskim oblastvom po smislu zakona o razdelbi skupnih zemljišč in uredbi dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja z dne 7. junija 1883., drž. zak. št. 94, oziroma z dne 26. oktobra 1887., dež. zak. št. 2 iz l. 1888. Po teh zakonih je dana agrarskim oblastvom radi uspešnejšega poslovanja, nego je isto možno sodiščem, dalekosežnejše in v svojih sredstvih prosto, na uradnih poizvedbah in tehničnih ugotovitvah temelječe ustanavljanje in urejanje pravic.

Kralj. stol sedmorice je potrdil na revizijski rekurz razsodbo druge stopnje iz t e h r a z l o g o v.

»Revizijski utok ne zanika ugotovitve izpodbijanega sklepa, da gre za spor o meri deležev in o načinu souživanja zemljišč, ki tvorijo predmet agrarske skupnosti. Taka zemljišča, najsi so kakor se trdi o predmetih, sedaj vsled fizične delitve prišla v posest posameznikov, ako so le bila poprej v skupnem uživanju in ako delitev ni bila izvedena po pristojni oblasti in ni še izvršena v zemljiški knjigi, kar se tudi ne trdi, spadajo v okvir določb zakona z dne 7. junija 1883., št. 94, dr. zak., odnosno zadevnih posebnih deželnih zakonov, in sicer glede bivše vojvodine Kranjske z dne 26. oktobra 1887., št. 2 dež. zak. iz l. 1888. ter kasnejših, kakor z dne 15. novembra 1910., št. 38 dež. zak. in posebno naredbe z dne 18. julija 1915., št. 38 deželnega zakona.

Glasom citiranih zakonov odločajo pa glede delitve takih skupnih zemljišč, glede uravnave užitnih in uporabnih pravic na njih ter o sporih glede posesti in lastnine na posameznih delih teh zemljišč, v to imenovane agrarske oblasti, t. j. lokalni komisar, deželna komisija in ministerialna komisija, z izključitvijo pristojnosti vseh onih oblastev, v katerih delokrog bi sicer pripadale take stvari (§ 1 zak. od 7. junija 1883., št. 94 drž. zak. in §§ 9, 10 zak. 26. oktobra 1887., št. 2, dež. zak. za l. 1888.) Torej je izpodbijani sklep povsem pravilno

izključil podsodnost rednih sodišč za rešitev tega spora ter razveljavil prvostopno rzsodbo s predhodnim postopanjem v tem sporu radi ničnosti (§§ 1, 42 sod. prav.).

Dr. Spiller-Muys.

g) Tožbeni zahtevak mora biti tako določen, da ureja na objektivno in ne le za stranke jasen način sporno pravno razmerje.

(Odločba stola sedmorice v Zagrebu, odd. B, od 24. januarja 1922., opr. št. Rv 7/22.)

Tožnik A je vložil proti tožencu B na okr. sodišču tožbo na priznanje lastnine. Zahtevak se je glasil: »Toženec je dolžan priznati, da je tožnik kot lastnik parc. št. 1105, spadajoče k njegovemu zemljišču vl. št. 114 k. o. X. lastnik brega do točke a) in b), kakor se pokaže pri razpravi na licu mesta in je dolžan se vzdržati vsakega poseganja v tožnikovo last v ogib izvršbe.«

V dejanskem stanu navaja tožnik, da leži B-ova njiva nižje kakor A-ov vrt, ki sega pod vznožje brega do točke a) in b), kakor se pokaže natančno pri razpravi na licu mesta ter navaja, da je do te črte svet priposestvoval. Toženec si je začel svet nad točkama a) in b) lastiti s tem, da je ta svet pokosil, a na A-ov opomin vrnil na spornem svetu pokošeno travo. Par let pozneje pa je A v prisotnosti B-a na bregu pod vrtom pograbil in vzel travo, katero je tam B nakosil. Tudi je B odkopal del tožnikovega brega, tako da se utegne breg porušiti.

Okrajno sodišče je izdalo zamudno sodbo po tožbenem zahtevku, ker toženec ni prišel na razpravo.

Proti zamudni sodbi je vložil B priziv in izpodbija sodbo radi pravnopomotne presoje, češ da tožbeni zahtevak ni jasen in ne odgovarja predpisom § 226. c. pr. r. Razen tega bi pa moralo sodišče predlog za izdajo zamudne sodbe zavriniti in razpisati nov narok v smislu § 402. c. pr. r., in to pa da je prizivni razlog pomanjkljivega postopanja.

Prizivno sodišče je zavrnilo obojno, kajti tožbeni pripovedi je jasno povzeti, da gre tožniku za kompleks brega, ki sega pod njegovim vrtom tja do podznožja in je tožbeni pripo-

vesti povzeti, da je baš ob tem podznožju lega točkama a) in b), ki ju navaja tožnik v tožbenem zahtevku. Pri tako podanem stvarnem položaju ni uvidevno, da bi bilo dvomljivo, kaj da je tožnik s svojim tožbenim zahtevkom nameraval, ni torej povoda, da bi bil moral prvi sodnik, predno je izdal zamudno sodbo, odrediti poprejšne ugotovitve, kajti do kam sega podznožje brega, ne more biti nejasno onemu, ki pozna kakor toženec krajevni položaj. Prizivu torej ni bilo ugoditi.

Kr. stol sedmorice v Zagrebu, oddel. B, je ugodil reviziji z razsodbo in razsodbo prizivnega sodišča izpremenil tako, da je tožbeni zahtev, kakor je bil stavljen, zavrnil.

R a z l o g i:

Revizija upravičeno uveljavlja revizijski razlog nepravilnega pravnega nazora o stvari po § 503/4 c. pr. r.

V tožbi se trdi, da je med tožiteljevo in med toženčevima parcelama breg, ki spada k tožiteljevi parceli, in da gre meja med parcelami v vznožju tega brega v črti a-b obrisa.

Že po teh tožbenih navedbah meja, katero zahteva tožitelj, ni točno na v naravi izvedljiv način določena, zlasti če se uvažujejo še nadaljne tožbene navedbe, da je toženec pri oranju svoje njive del tožiteljevega brega odkopal. Iz tega bi namreč moglo slediti, da se je tudi prvotno vznožje brega za-brisalo. Te nedoločnosti zahtevane meje bil si je tudi tožitelj sam svest, ko je stavil tožbeni zahtev na priznanje, da je on (tožitelj) lastnik brega do črte a-b, »kakor se pokaže pri razpravi na licu mesta.«

Ta tožbeni zahtev je le še bolj nedoločen, ker zahtevane meje sploh in niti približno ne opiše, niti tega ne izreka, da naj bi šla ta meja v vznožju tožiteljevega brega, temveč zahteva le mejo, kakor naj bi se šele določila na licu mesta. Ta določitev pa se baš ni zgodila niti ni tožitelj na naroku po meri § 442/2 c. pr. r. tožbeni zahtev popolnil.

V smislu § 226. c. pr. r. mora biti tožbeni zahtev določen tako, da na objektivno, ne le za stranke jasen način ureja sporno pravno razmerje. Zlasti mora zahtev na storitev ali opustitev ustrezati potrebi tožitelja, da se mu pravi zahtev

tudi izvrši (»izogib izvršbe«). Po § 7. izvr. r. se pa izvršba niti dovoliti ne more, če se iz izvršilnega naslova ne da posneti predmet in obseg dolžne storitve ali opustitve.

Ker tožbeni zahtevk ne ustreza navedenim določbam, je bil v obliki, kakor je stavljen, zavrniti in spoznati kakor navedeno.

Dr. Fran Kandare.

B. Kazensko pravo.

a) Porotna sodišča niso več pristojna za presojevanje kaznivih dejanj, izvršenih s tiskovinami.

(Rešenje stola sedmorice, odd. B, od 28. marca 1922. l. Kr. 82/22.)

Na pritožbo ničnosti v varstvo zakona je stol sedmorice odd. B. razsodil:

Sklep višjega deželnega sodišča ljubljanskega od 1. marca 1922 l. J 11/22=1, s katerim je bilo ugodeno ugovoru obdolženca zoper obtožnico od 12. februarja 1922 l. Pr. IV 10/21=15, ki jo je vložil pri okrožnem sodišču novomeškem kakor sodnemu zboru I. stopinje zas. obtožitelj A. radi pregreška zoper varnost časti po §§ 488, 491 in 493 k. z. in s katerim je bila ta obtožnica sicer dopuščena, a bilo določeno za glavno razpravo porotno sodišče novomeško, krši zakon v čl. 13. ustave od 28. junija 1921. l.; rečeni sklep je razveljavljen, ugovor obdolženca Z. je zavrnjen in omenjena obtožnica je dopuščena v celem obsegu, torej tudi kolikor poziva okrožno sodišče novomeško kakor sodni zbor I. stopinje za glavno razpravo.

Razlogi.

A. iz Ljubljane je vložil zoper urednika Z. pri okrožnem sodišču novomeškem dne 12. februarja 1922 l. obtožnico radi pregreška zoper varnost časti po §§ 488, 491 in 493 k. z. Zoper to obtožnico je vložil obdolženec ugovor, češ da za presojo o obtožbi ni pristojno okrožno kakor sodeče ampak kakor porotno sodišče novomeško. Za razsojo tiskovnih pravnih da so pristojna porotna sodišča. Na tem da člen 13 ustave ni ničesar spremenil. Redna sodišča da so tudi porotna sodišča. Viš. dež. sodišče ljubljansko je z rešenjem od 1. marca 1922 l. J 21/22-1

ugovoru ugodilo, obtožbo sicer dopustilo, a izreklo, da je za glavno razpravo pristojno porotno sodišče v Novem mestu, ter je le-temu odkazalo kazensko stvar v razpravljanje. Svoje rešenje je obrazložilo tako-le: »Po obtožbi, naslovljeni na okrožno sodišče v Novem mestu kakor sodnemu dvoru I. stopnje, gre za pregrešek zoper varnost časti po §§ 488, 491 in 493 k. z. storjen s tiskovino »Ljudski Glas«. Glasom členu VI. A uvodnega zakona h kaz. pr. r. in § 484 k. pr. r. spada ta pregrešek v podsodnost porotnega sodišča. Med sodišči, ki so glasom § 8 k. pr. r. pozvana, da sodijo v kazenskih stvareh, je v točki 3. navedeno porotno sodišče. Ustava kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev od 28. junija 1921 l. normira v svojem drugem oddelku osnovne državlanske pravice in dolžnosti in določa v čl. 13., da sodijo kazniva dejanja, učinjena s tiskom, redna sodišča. Ustava ne govori niti o okrajnih, niti o zbornih, niti o porotnih sodiščih, niti o izrednosti tega ali onega teh sodišč, prepoveduje pa ustanavljanje izrednih sodišč kakor sodne oblasti (čl. 109). Iz tega sledi, da je smatrati vsa v §-u 8 k. pr. r. navedena sodišča, dokler velja sedanji k. pr. r., kakor redna sodišča v Sloveniji. Ne zborna sodišča, marveč porotna sodišča v Novem mestu je potemtakem pristojno za glavno razpravo v predmetni kaz. stvari. Obtoženčevemu ugovoru je bilo torej ugoditi in odločiti temeljem § 212 k. pr. r. kakor gori pisano.«

To rešenje višjega deželnega sodišča ljubljanskega pa je zgrešeno.

Porotna sodišča niso redna sodišča v smislu zadnjega stavka čl. 13 naše ustave. Ustavni odbor ustavotvorne skupščine je izrečno izključil porotna sodišča od presojanja kaznivih dejanj, izvršenih s tiskovinami. Čl. 13 ustave je po stenografskih zapiskih o razpravah ustavnega odbora postal tako-le: V čl. 14 vladnega načrta, ki se vjema s čl. 13 ustave, ni bilo nikake določbe v pogledu sodne pristojnosti (str. 39, zvez. II. zapiskov). To določbo je predlagal na XVII. odborovi seji dne 23. februarja 1922. leta poslanec dr. Tomislav Tomljenovič. Svoj predlog je utemeljil tako-le: »Sadrži takodjer ovaj predlog jednu drugu novotu, da za sve krivice štampom učinjene sudi redovni sud. Ja mislim, da ni u ovoj tački ne treba pobliže izlagati jer su sve krivice sto su štampom učinjene tako istan-

čane naravi, da se do pravde, do pune pravde može da dodje jedino onda, ako te krivice prosudjuju i rasudjuju suci, koji su obrazovani i koji su dorasli rasudjivanju takvih zapletenih slučajeva» (str. 63. zvez. II. zapiskov). Minister pravde se je navedenemu predlogu pridružil (str. 64 ravnot.). Na isti seji je predlagal poslanec dr. Ivan Pavičić, naj tiskovne kazenske pravde presoajajo porotniki. Izvajal je: »Treći predlog narodnog kluba jest taj što mi tražimo, da za krivice štampom učinjene sudi porotni sud sastavljen od gradjana i jednog sudije. To je jedna velika i jaka garancija za samu slobodu štampe kad se krivci za krivice štampom učinjene budu podvrgavali porotnom sudu, a ne budu ih sudili redovni sudovi. Ja neću, da ovom prilikom izrabljujem Vašu strpljivost i da Vam tumačim što su to porotni sudovi o koja im je vrednost za javni život, već stavjam kao svoj predlog to, da za krivice štampom učinjene sude porotni sudovi« (str. 75 ravnot.). Ustavni odbor je pritrdil predlogu dr. Tomljenovića (str. 79 ravnot.). Velika ustavotvorna skupščina je istotako pritrdila besedilu čl. 14 načrta, kakor ga je bil predlagal dr. Tomljenović. Tako je bilo to besedilo uzakonjeno v sedanjem čl. 13 ustave.

Potemtakem ne morejo porotna sodišča presoajati tiskovnih kazenskih pravn in je smatrati po členu 142 ustave, določbe čl. VI A uvodn. zak. k avstr. k. pr. r. od 23. maja 1873. leta št. 119 drž. zak. in §§ 14 in 484 avstr. k. pr. r., v kolikor se leta dva paragrafa tičeta hudodelstev in pregreškov, izvršenih s tiskovinami, za razveljavljene, ker te določbe nasprotujejo zadnjemu stavku čl. 13 ustave. Ob sebi je umevno, da za veljavo omenjenih členov ustave ni treba morda kakih posebnih izvršilnih zakonov ali naredb. Navedene določbe čl. 13 in 142 ustave so samostojne, točno odmerjene, določne zapovedi, ki veljajo za vse primere brez izjeme in ne potrebujejo podrobnih razjasnenj za izvrševanje, kakor je pisano baš v pogledu kaznivih dejanj, izvršenih s tiskovinami, v predzadnjem stavku čl. 13 in v čl. 130 ustave. Rečene določbe so postale torej obvezne takoj, čim je bila razglašena ustava dne 28. junija 1921. leta v »Službenih Novinah«, ne da bi trebalo posebnega zakona o razveljavi prejšnjih pravnih predpisov, ki ustavi nasprotujejo.

Člen 109 ustave, ki določa v 2. odstavku, da se ne smejo ustanavljati izredna sodišča, ni navedenemu naziranju na poti. Obstoječa porotna sodišča ostanejo redna sodišča v Sloveniji, dokler bodo veljavni navedeni členi VI B uvodn. zak. k avstr. k. pr. r. in §§ 8 in 14 avstr. k. pr. r., za vsa hudodelstva in pregreške v njih naštetu izvzemši samo kazniva dejanja, ki so bila izvršena s tiskovinami. Ni torej, da so po čl. 13 ustave postala porotna sodišča kar naenkrat izredna sodišča; samo tiskovne pravde so bile izločene iz njih pristojnosti.

Zategadelj je stol sedmorice odd. B ničnostno pritožbo v varstvo zakona, vloženo po vrhovnem državnem pravdnistvu v smislu § 33 k. pr. r. smatral utemeljeno ter po § 292 k. pr. r. razsodil v gorenjem smislu.

Gerkič.

b) Za intelektualno potvorbo listin nima zakon posebnih kazenskih določb. Kar služi kakor sredstvo ali pripomoč v izvršitev kakega kaznivega dejanja, zapade kazni, določeni za dotično kaznivo dejanje.

(Rešenje stola sedmorice, odd. B, od 17. maja 1922. l. Kl 78/22.)

Ivana Ž. ni marala za svojega soproga. Bivši redarstveni stražar Josip O. pa ni maral svoje soproge. Hotela pa sta uživati vendarle sladkosti družinskega življenja. Združila sta se v divji zakon. Ivana je povila nezakonskega sina, ki ga je Josip priznal brez drugega za svojega. V olajšanje vzdrževalnih stroškov za tega sina sta se dogovorila, da ga javita oblastvu za zakonskega, da bi prejemal Josip zanj iz državne blagajne družinsko doklado. Josip O. je vposlal svoj poročni list z Ivano K., a Ivana Ž. se je izdala za zakonsko soprogo Josipa O., pokazala duhovniku rečeni poročni list in izjavila, da je otrok zakonski. Duhovnik je otroka vpisal v krstne bukve za zakonskega sina zakoncev O. Mariborsko okrožno sodišče je obsodilo Ivano Ž. zbog hudodelstva goljufije iz §§ 197, 199 d. kaz. z., ker je spravila duhovnika v zmoto, da je vpisal otroka v krstne bukve za zakonskega sina Josipa in Ivane O., a Josipa O. radi sokrivde po § 5 kaz. z. navedenega hudodelstva, ker je

izročil Ivani Ž. svoj poročni list z Ivano K. in tako pripomogel izvršitvi rečenega hudodelstva, katero sta oba obtoženca započela z namenom, da oškodujeta državo v pravilnem upravljanju krstne matice in v izplačevanju družinskih doklad za znesek 3648 kron. Stol Sedmorice odd. B je na ničnostno pritožbo obtoženke Ivane Ž. tako-le razsodil:

Izpodbijana razsodba je razveljavljena glede obtoženke Ivane Ž. po § 288/3 kaz. pr. r., glede obtoženca Josipa O. pa v smislu § 290 kaz. pr. r. Ivana Ž. je kriva, da je 14. septembra 1920 v Mariboru v namenu oškodovati državo za družinsko doklado ob krstu svojega nezakonskega otroka navedla, da je otrok njen in Josipa O. zakonski sin in predložila v dokaz tega poročni list Josipa O. z Ivano K. ter da je s tem zvitim prigovarjanjem in ravnanjem spravila duhovnika v zmoto, vsled katere je bil otrok vpisan za zakonskega sina Josipa in Ivane O. in je državo zadela škoda na izplačanih družinskih dokladah v znesku 3648 kron. Josip O. je kriv, da je pravkar navedeno ravnanje Ivane Ž. z nasvetom in pošiljatvijo svojega poročnega lista, torej s pripravo sredstev namenoma napeljal. S tem je zakrivila obtoženka Ivana Ž. prestop ek goljufije po §§ 197, 461 kaz. z., obtoženec Josip O. pa sokrivdo na prestopku po § 5, 239, 197, 461 kaz. z.

Razlogi.

Branitelj ima prav, ko prigovarja po točki 10 § 281 k. pr. reda, da za hudodelstvo iz § 199 d k. z. treba, da storilec kaj započne neposredno z listino samo; obtoženka da ni ne pre naredila ne ponaredila pristne javne listine (krstnega lista).

Potvorbo — ponarejanje in pre narejanje — listin zakrivi v resnici le oni, ki ustvarina listini sami vsebino, katere listina prej ni imela, ali pa obstoječo vsebino listine spremeni v bistveno pravnem pomenu s tem, da vsebino okrne, izbriše ali ji kaj doda. Vsekakor mora s samo listino snovno rokovati. Kdor s pismom lažnivo posvedoči neresnico ali zvijačno od koga drugega izmami lažnivo posvedočbo, ne potvori dotične listine. Ko to ali ono izvrši z

namenom koga oškodovati, slepari v smislu § 197 in zapade potem, kolikor znaša nameravana škoda, kazni po § 202 ali § 203 ali § 461 k. z.; ko pa to započne brez namena škodovati, je odgovoren zgolj po § 320 e k. z.

Po sodnih ugotovitvah je obtoženka Ivana Ž. izjavila poslujočemu duhovniku, da je otrok zakonski ter je v podporo svoje izjave pokazala poročni list Josipa O. z Ivano K. Duhovnik je po vpogledu v poročni list verjel njeni izjavi in vpisal v krstno knjigo otroka za zakonskega na ime O. Tako je obtoženka s svojo lažnivo izjavo in zvitim slepilom spravila duhovnika v zmoto, da je nevede vpisal v krstne bukve neresnico. Vpis pa je bil pristen in izvršen po v to poklicanem opravitelju. Krstne bukve niso bile torej potvorjene kakor listina. Obtoženka ni imela sploh nikakega posta s krstnimi bukvami. Samo zato, ker ni bila vsled prevare po duhovniku napačno vpisana vsebina prava, ni postal vpis nepristen. Pač pa je obtoženka zvijačno povzročila nepravi vpis in s tem ustvaritev potvorjene listine. Tako je postala umstvena začetnica potvorbe krstnih bukev. Za intelektualno potvorbo listin pa nima zakon posebnih kazenskih določb. Kar služi kakor sredstvo ali pripomoč v izvršenje kakega kaznivega dejanja, spada pod kazen, določeno za dotično kaznivo dejanje. Obtoženka je po izreku sodnega zbora preslepila duhovnika z namenom, da oškodi državo na njeni pravici na pravilno vpisovanje v krstne bukve in na pravično nakazovanje družinskih doplatkov. Njeno ravnanje vsebuje potemtakem vse znake goljufije po § 197 k. z. Imovinska škoda, katero je obtoženka dejanski povzročila državi, znaša 3648 kron; radi večje škode, ki jo je obtoženka morebiti nameravala in ki bi jo bila najbrže povzročila, ako bi ne bili njene goljufije razkrinkali, ni bila niti tožena. Obtoženkino ravnanje obrazuje zatorej prestopok goljufije iz §§ 197 in 461 k. z. Njeni ničnostni pritožbi je bilo ugoditi, izpodbijani krivdorek v navedenem smislu predrugačiti in kazen na novo odmeriti po § 460 k. z.

Isti ničnosti razlog obstoja tudi v pogledu obtoženca Jos. O., ki ni vložil ničnostne pritožbe. Po § 290 k. p. r. je bilo ta

ničnosti razlog uradoma vpoštevati ter obsodbo tudi za Josipa O. izpremeniti kakor je gori pisano.

O zastaranju, ki ga branitelj prigovarja, ne more biti govora, ker obtoženca povzročene škode nista poravnala (§ 531 a in b k. z.).

Braniteljevim izvajanjem v smeri točke 5 § 281 k. pr. r. ne dostaje dejanske podlage v očigled današnjega stvarnega rešenja, v kolikor ne vsebujejo golo prerekanje sodnih ugotovitev.

Jeli obtoženka Ž. nameravala ponarediti ali pre narediti krstne bukve ali krstni list, je sedaj brez pomena, ko ni sploh ničesar potvorila. Da je Ž. poznala namen Josipa O. in smoter njegovega ravnanja in da je bila ž njim v vsem složna, je sodni zbor ugotovil in za svoj izrek navedel razloge. Očitek, da v tem pogledu manjkajo razlogi, ni opravičen. V krstni list vpisana botra Alojzija J. ni dejanski kumovala na krstu. Ugotovitev, da je obtoženka nalašč zaprosila babico za botro, kateri niso bile znanè njene družinske razmere, a da ni pritegnila h krstu kake svoje znanke, kateri je bilo znano nezakonsko rojstvo otroka, ker bi mogla goljufijo razkriti, ni navskrižna s krstnim listom, ker je v krstnem listu pisano, da je bila J. zastopana po babici. V pogledu točke 5 § 281 k. p. r. je bilo zategadelj neutemeljeno ničnostno pritožbo zavrniti.

Gerkič.

c) Določba § 104 srb. k. z. ščiti zgolj ugled oblastva, v čigar imenu ali naročilu poslujejo gosposkinji opravitelji, ne pa osebne časti gosposkinih opraviteljev. Žaljenje mora biti zapazno tudi še kakj drugi osebi ne samo gosposkinemu opravitelju. — Če državni uradnik od uradne molčečnosti ni bil odvezan, je njegovo pričanje o okolišnih, ki so mu zgolj službeno znane, nično. (§ 151/2 k. pr. r.)

(Rešenje stola sedmorice, odd. B, od 23. novembra 1921. l. Kr. 250/21.)

Učiteljico narodne šole A. je obsodilo okrožno sodišče radi pregreška po § 104 srb. k. z., ker je razžalila

1) v zasebnem pismu od 2 februarja 1921 l. državnega uradnika,

2) v službeni vlogi od 13. aprila 1921 l. višji šolski svet, obakrat v pogledu na službeno poslovanje.

Obtoženkini ničnostni pritožbi je stol sedmorice odd. B ugodil, izpodbijano rzsodbo razveljavil, obtoženko v pogledu razžalitve 1) oprostil od obtožbe po §§ 259/3, 288/3 in 290 k. pr. r., v pogledu razžalitve v 2) pa odpravil kazensko stvar na sodeče sodišče v ponovno razpravo in presojo.

R a z l o g i.

§ 104 srb. k. z. je uvrščen v X. poglavje II. dela srb. kaz. zak. med hudodelstva in pregreške zoper zakon, oblastvo in javni red ter določa v svojem zadnjem odstavku, da more v vseh v njem naštetih primerih policijsko oblastvo samo izročati krivce sodišču tudi brez razžaljenčeve tožbe. Ta uvrstitev § 104 v sestavu srb. kaz. z. in njegova omenjena določba kažeta jasno, da rečeni § ne štiti osebne časti gosposkinih opraviteljev, ampak uradni posel, oblastveno službo ali gosposkino naročilo, ki jih oni opravitelji izvršujejo ali so jih že izvršili, da štiti torej zgolj ugled oblastva, v čigar imenu in po čigar naročilu opravitelji poslujejo. Morebitni čut osebne žaljenja ne prihaja posebe v poštev. Osebno žaljenje je poravnano s kaznovanjem važnejšega oblastvenega žaljenja. Gosposkini opravitelji morejo osebno žaljenje odpustiti, ne pa oblastvenega. Razžaljenje oblastva more javni obtožitelj sodno preganjati tudi zoper voljo razžaljenega gosposkinega opravitelja. Kakor v pogledu zasebnika, tako je tudi v pogledu oblastva žaljenje mogoče samo napram osebi, ki je različna od razžaljenca. Naj je žaljenje naperjeno zoper samo oblastvo kakor abstraktno bitje ali zoper fizične osebe, ki namestujejo oblastvo, vsekakor mora obstojati možnost, da kdo drugi žaljenje sliši ali vidi. Oblastveni namestnik more biti obenem posredovalec čez predmet razžaljenja, vsekako pa mora žaljenje biti zapazno tudi še kakemu drugemu, sicer ne more biti govora o kakem prikrajšanju ali odrekanju dolžnega spoštovanja ali celo o kakem sramotenju, zasmehovanju in obrekovanju. Žalitve, katerih ni mogel nikdo zaznati, ne morejo kvarno vplivati na ugodno mnenje, ki ga razžaljenec

uživa v vnanjem svetu, one ne morejo očrniti ne oblastva ne fizične osebe. Zato ne morejo biti predmet sodnega preganjanja po kazenskem zakonu. Zadoščenje zoper take žalitve nudi § 1339 o. d. z.

Razžalitve, katere vsebuje obtoženkinino pismo od 2. febr. 1921. l. ni doznal nikdo razen naslovljenca, ker je bilo zalepljeno pismo naslovljeno nanj. Na zavitek je bila obtoženka zapisala »zasebno pismo«. In v resnici je pismo došlo v njegove roke. On je pismo prebral in zase pridržal. Da je poslal pismo dne 23. februarja 1921 policijskemu komisarijatu v Maribor s predlogom na postopanje po § 1339 o. d. z. in s tem omogočil, da so se še drugi seznanili z vsebino tega pisma, ne gre na rovaš obtoženke; po njenem namenu in njenem ravnanju je doznal vsebino zgolj le naslovljenec, kateremu je bila namenjena razžalitev v pogledu njegovega službenega poslovanja. Krivdorek radi vsebine tega pisma je potemtakem zgrešen. Nedostaje znakov po kazenskem zakonu kaznivega žaljenja. Napačna uporaba kazenskega zak. utemeljuje ničnostni razlog iz § 281 točke 9a k. pr. r. Ta ničnosti razlog, ki ga obtoženka ni uveljavila, je stol sedmorice v smislu § 290 k. pr. r. uradom vpošteval in je obtoženko v tem pogledu po § 259/3 k. p. r. od obtožbe oprostil.

A tudi krivdorek radi vsebine vloge na višji šolski svet je prenaqljen. Obtoženka uveljavlja zoper ta krivdorek po pravici ničnostni razlog točke 3 § 281 k. pr. r. Vabilo na glavno razpravo od 11. jul. 1921 je bilo vročeno toženki stoprav 8. jul. Tako je bil obtoženki prikrajšan v § 221 k. pr. r. določeni tri-dnevni rok za pripravljanje na obrambo, katerega se mora držati sodišče, sicer je glavna razprava nična in ne more nuditi podlage zakoniti rzsodbi. Navedbe obtoženke na glavni razpravi ne kažejo, da ta nedostatek sodnega postopanja ni imel kvarnega vpliva na presojo stvari (zadnji odstavek § 281 k. pr. r.). Omeniti je še, da obtoženka navaja v ničnostni pritožbi, da ji vsled prikrajšanja 3 dnevnega pripravljalnega roka, 10. julija 1921 je bila celo nedelja, ni bilo mogoče dobiti branitelja, ki bi ji dal potrebna navodila za uspešno obrambo na glavni razpravi. Če je torej res obtoženka morala vsled tega pristopiti na glavno razpravo brez branitelja, ji je bilo to gotovo v kvar

in ne bi bila nastopila ta okolnost, ko bi se bil sodni dvor držal predpisa § 281 k. p. r.

Sodni zbor je zaslišal okrajnega glavarja in okrajnega šolskega nadzornika kakor priči o okolnostih, ki morejo biti njima znane zgolj službeno kakor državnima uradnikoma. Ti dve priči pa niste bili odvezani po svojih starešinah od uradne molčečnosti. Njuni izpovedi ste zato nični po § 151/2 k. p. r.

Zategadelj je bilo obtoženkini ničnostni pritožbi ugoditi in v smislu § 288/3 k. pr. r. razsoditi, kakor je gori pisano, ne da bi trebalo pretresati tudi še izvajanja pritožbe v smislu §§ 170/6 in 281/3 ter v smislu točke 5 § 281 k. pr. r. ko dotični prigovori itak ne morejo prejudicirati prihodnji razsodbi. **Gerkič.**

d) Kazensko pravno odgovornost zasebnega obtožitelja za posledice zasebne obtožbe treba presoјati po istih določbah kakor odgovornost storilca za krivično dejanje. Po civilnem pravu radi bebstva preklicani ni brezpogojno neprištevit po kazenskem pravu. — Obsoјeni mora povrniti vse stroške kazenskega postopanja; oproščeni toženec pa ne plača nikakih stroškov, more celo zahtevati od zasebnega obtožitelja povrnitev vseh stroškov svoje obrambe. Stroški sodnega postopanja niso poškodba dotične stranke v smislu § 1308 o. d. z.

(Rešenje stela sedmorice odd. B od 21. februarja 1922 l. Kl 45/22.)

Na ničnostno pritožbo v varstvo zakona, ki jo je vložil vrhovni državni pravdnik v smislu § 33 k. pr. r., je stol sedmorice odd. B po § 292 k. pr. r. razsodil:

I. Sklep okrajnega sodišča m. od 20. dec. 1920 U VII 2266/20-2, s katerim je bila dovoljena obnova kazenskega postopanja dovršenega z razsodbo rečenega sodišča od 13. nov. 1919. U VII 157/19-9, potrjeno z razsodbo okrožnega kakor vzklicnega sodišča m. od 7. januarja 1920, Bl 309/19-3 v kazenski stvari zasebnega obtožitelja Franja Z. zoper Josipa W. radi prestopka razžaljenja časti, ter sta bili razveljavljeni omenjeni razsodbi, krši zakon v § 353/2 k. pr. r.; in

II. Sklep okrožnega kakor vzklicnega sodišča m. od 23. marca 1921., Dl 15/21-2, s katerim je bil razveljavljen sklep okrajnega sodišča m. od 23. februarja 1921. U VII 2266/20-3,

zavrnen predlog obtoženca Josipa W., da bodi naložena zasebnemu obtožitelju Franju Z. povrnitev njegovih kazensko-pravnih stroškov ter obsojen obtoženec Josip W., da povrne zasebnemu obtožitelju Franju Z. stroške njegove pritožbe v znesku 182 K, — krši zakon v § 390 k. pr. r.

Razlogi.

Trgovec Franjo Z., zastopan po pooblaščenцу odvetniku dr. P., je vložil dne 20. februarja 1919. pri okrajnem sodišču zoper Josipa W. zasebno obtožbo radi prestopka zoper varnost časti. Po opetovanih glavnih razpravah je bil obtoženec W. z rzsodbo od 13. novembra 1919., U VII 157/19-9 obsojen radi prestopka po §§ 491 in 493 k. z. na denarno kazen 150 K. Okrožno kakor vzklicno sodišče v M. je z rešenjem od 7. januarja 1920. Bl 309/19-3 zavrnilo vzklic obtoženca ter je tako obveljala obsodba prvega sodca. Kazenskopravne stroške zasebnega obtožitelja je okrajno sodišče s sklepom od 13. junija 1920 U VII 157/19-15 odmerilo na 240 K.

Z vlogo od 30. novembra 1920. l. U VII 2266/20-1 je obsojenec Josip W. predlagal obnovo kazenskega postopanja, češ da je bil zasebni obtožitelj Franjo Z. že dne 13. oktobra 1909. radi bebstva sodno preklican, da zato ni mogel samostojno tožiti, in da je bilo kazensko postopanje uvedeno in bila obsodba izrečena brez predloga po zakonu upravičenega obtožitelja. Okrajno sodišče je s sklepom od 20. decembra 1920. U VII 2266/20-2 kar brez drugega ugodilo temu predlogu ter je razveljavilo svojo rzsodbo od 13. novembra 1919. U VII 157/19-9 iz teh-le razlogov: Zasebni obtožitelj Franjo Z. da je bil preklican zbog bebstva s pravomočnim sklepom okrajnega sodišča ljubljanskega. Ta preklic da je bil razveljavljen šele s sklepom od 22. septembra 1920. P I 240/09-34 okrajnega sodišča ljubljanskega. Z. da je bil torej vso dobo od 13. oktobra 1909. do 22. septembra 1920. pod skrbstvom. Pooblastilo od 17. decembra 1918. na ime odvetnika dr. P. da je podpisal samo Z., ne pa njegov skrbnik in brat Viktor Z. in skrbstveno sodišče da ni odobrilo pooblastila. Dr. P. da ni bil zato pravno

veljavno upravičen, da vloži zasebno obtožbo v imenu Franja Z. in tudi le-ta da se ni smel po zakonu spuščati v kazensko postopanje. Po § 68 ces. ukaza od 28. junija 1916., št. 207 drž. zak. da je veljal Franjo Z. od dneva 1. septembra 1916. kakor pričetka veljavnosti navedenega cesar. ukaza za zbog umobolnosti in slaboumnosti popolnoma preklicano osebo in v pogledu sposobnosti za opravljanje pravnih poslov po § 3 reč. ces. ukaza za otroka izpod 7 let. Nedorasli pak da morejo vlagati zasebne obtožbe zgolj po svojem zakonitem zastopniku. V našem primeru da je bilo torej uvedeno kazensko postopanje brez predloga upravičenega obtožitelja. Prvi sodec da bi bil obtoženca od obtožbe oprostil po § 259/1 k. p. r., če bi mu bile znane omenjene okolnosti.

Franjo Z. je nato umaknil svojo zasebno obtožbo, a okrajno sodišče m. je s sklepom od 29. dec. 1920. ustavilo kazensko postopanje po § 46 k. pr. r. in izreklo, da po § 390 k. pr. r. trpi zasebni obtožitelj stroške kazenskega postopanja.

Na predlog obtoženca Josipa W. je okrajno sodišče odmerilo njegove stroške na 898 K 08 v.

Zoper ta sklep se je pritožil Franjo Z., češ da ni dolžan povrniti obtožencu pravnih stroškov, ker da ne more biti pravnosodno obvezan baš za to ne, ker ga je bilo smatrati otrokom izpod 7 let. Okrožno kakor vzklicno sod. v M. je s sklepom od 23. marca 1921 DI 15/21-2 pritožbi ugodilo, izpodbijani sklep razveljavilo, predlog obtoženčev zavrnilo, da bodi zasebnemu obtožitelju naložena povrnitev njegovih pravnih stroškov ter izreklo, da mora obtoženec povrniti zasebnemu obtožitelju Z. na 182 K odmerjene stroške pritožbe. Ta svoj sklep je vzklicno sodišče oprlo na razloge sklepa okrajnega sodišča od 20. decembra 1920. U VII 2266/20-2, katerim je še dodalo, da zasebni obtožitelj ni po § 1308 o. d. z. odgovoren za po zasebni obtožbi provzročeno škodo, ker je bil radi bebstva pod skrbstvom. — Obsodbe obtoženca v povrnitev pritožbenih stroškov vzklicno sodišče sploh ni utemeljilo.

Sklep 1.) okrajnega sodišča od 20. decembra 1920 pa je bil prenačljen in 2.) sklep okrožnega sodišča kakor vzklicnega sodišča od 23. marca 1921 je zgrešen.

Ad 1.) Sposobnost, svoje stvari oskrbovati, samostojno gospodariti, pravne posle opravljati, kakor jo predpostavljajo civilni zakoni, je čisto kaj drugega kakor kazenskopravna prištevitost. Dotične določbe civilnega in kazenskega prava so bistveno različne, ker gre vsaka svojo pot, ima vsaka svoje cilje in svoje posledice. Zato se jih ne sme nikoli mešati ali zamenjavati, temveč se morajo presoјati civilne stvari po določbah civilnega, kazenske pa po določbah kazenskega prava. Kdor ni po kazenskem pravu odgovoren za svoje ravnanje radi umobolnosti, ni kajpada niti sposoben svoje stvari oskrbovati, nikakor pa ne tudi narobe. **Po civilnem pravu radi umobolnosti ali slaboumnosti preklicani ni nikakor brezpogojno neprištevit po kazenskem pravu. Za kazenskopravno obdolžljivost umobolnih so marveč merodanje zgolj določbe § 2 a, b, c, k. z.** Po teh določbah bi bilo moralo okrajno sodišče presoјati predlog obsoјenca Josipa W. na obnovo kazenskega postopanja; moralo bi bilo torej ugotoviti, je-li bil Franjo Z. v kritični dobi popolnoma brezumen, je-li bolehal samo na prenehujoči norosti in je-li le-ta takrat obstojala ali bila ravno prestala, ali se je Z. samo začasno nahajal v taki zmedenosti pameti, da se ni zavedal svojega ravnanja. **Kazenskopravno odgovornost zasebnega obtožitelja za posledice zasebne obtožbe treba pač presoјati načeloma po istih določbah kakor odgovornost storilca za krivično dejanje.** Napačno je bilo zatorej, ko je okrajno sodišče presoјalo kazenskopravno odgovornost Franja Z. po § 3. preklicnega reda od dne 28. junija 1916. l. št. 207 drž. zak., ter ga enačilo otroku izpod sedem let. Mrtve točke zakona in sodnih sklepov niso smele biti izključno merodajne; preiskati je trebalo, je-li leta 1919. še obstojal oni duševni stan, ki ga je bilo ugotovilo deset let prej skrbstveno sodišče. Spisi kažejo, da je bil od 1909. do 1919. neprenehoma zaposlen v raznih poklicih, da se je večinoma sam preživljal s svojimi zaslužki, da je imel opetovano posla s civilnimi in kazenskimi sodišči, z obrtnim in dohodarstvenim oblastvom, da pa ni bil nikoli odpravljen radi umobolnosti; nadalje da je služil v vojski, da je trgoval na svojo roko in naposled dosegel celo koncesijo za promet z nepremičninami in za posredovanje v hipotekarnih stvareh in slednjič, da se je 1918. l. oženil. Ob nepretrganem

trajanju leta 1919. ugotovljenega bebstva bi se Z. spričo določb §§ 48, 310 865 o. d. z. ne bil mogel tako obnašati in bi ne bil od oblasti baš ničesar dosegel. Da sodni preklic ne odloča brezpogojno niti po civilnem pravu o sposobnosti umobolnega za opravljanje pravnih poslov in o njegovi odgovornosti za zasebnopravne krivice, kažejo §§ 567, 1310 o. d. z. Že s stališča samih civilnopravnih določb je bilo torej zgrešeno enačenje Franja Z. z otrokom izpod sedem let v omenjenem obsegu.

Še bolj očiten in opozorljiv se izkazuje ta pogrešek z vidika kazenskega prava, ko preudarimo vse gori pisano in po vrhu tega še okolnost, da je bil Z. z rzsodbo istega okrajnega sodišča od 16. oktobra 1919. U VII 96/19—5 obsojen radi prestopkov po §§ 431., 487., 496. k. z. na denarno kazen 300 kron in da je vzklicno sodišče z rzsodbo od 7. januarja 1920. Bl 308/19—3 zavrnilo obtoženčev vzklic, ugodilo pa vzklicu zasebnega obtožitelja in zvišalo denarno kazen na 1000 K. Ob pretresanju W-ega predloga na obnovo kazenskega postopanja je okrajno sodišče nadalje tudi še prezrlo, da je vzklicno sodišče dne 7. januarja 1920. razpravljalo v kazenski stvari U VII 96/19, v kateri je bil Z. obtoženec in v kazenski stvari U VII 157/19, v kateri je bil Z. zasebni obtožitelj, da je Z. v obeh pravgdah prisostvoval na II. in opetovano tudi na I. stopnji sodnim razpravam, a da se ni nikoli pojavil kak pomislek zoper njegovo poslovanje kakor zasebni obtožitelj. Zato pač ni moglo okrajno sodišče dne 20. decembra 1920. l. kar brez ovinkov smatrati, da je bil Z. v kazenski stvari U VII 96/19 obdolžljiv, v oni U VII 157/19 pa radi bebstva neodgovoren za svoje ravnanje. Pred stvarnim rešenjem predloga na obnovo kazenskega postopanja bi bilo moralo okrajno sodišče z ozirom na vse navedene okolnosti in uvaževanje, da civilnosodni preklic Z-a zbog bebstva sam zase nikakor ne utemeljuje dejstva ali dokazila predpostavljenega v § 352/2 k. p. r. ugotoviti duševni stan in kazenskopravno odgovornost Franja Z-a ob vložitvi zasebne obtožbe in nadaljevanju kazenskega postopanja zoper Josipa W-a, ter ugoditi predlogu samo tedaj, ako je bil Franjo Z. v navedeni dobi res bebast in za to po § 2 a) ali b) ali c) k. z. neodgovoren za svoje ravnanje.

Ad 2.) Vzklicno sodišče pa je napačno sodilo v pogledu stroškov kazenskega postopanja.

Po določbah §§ 389. in 390. k. pr. r. mora obsojeni povrniti vse stroške kazenskega postopanja, oproščeni (in sploh ne obsojeni) obtoženec pa ne plača nikakih stroškov, more celo zahtevati od zasebnega tožitelja povrnitev vseh stroškov svoje obrambe. Zoper ta aksiom se je pregrešilo vzklicno sodišče v dvojni meri, ko je odklonilo predlog obtoženca Josipa W-a, naj mu zasebni obtožitelj Franjo Z. povrne njegove stroške in ko je obsodilo obtoženca W-a v povrnitev zasebnemu obtožitelju Z-u zneska 182 K za stroške uspešne pritožbe zoper sklep od 23. februarja 1921. l.

Kazensko postopanje je bilo ustavljeno po § 46. k. pr. r., je bilo torej zaključeno brez obtožbe. Po 2. stv. 1. odst. § 390. k. p. r. je bilo zategadelj naložiti zasebnemu obtožitelju Z. povrnitev vseh stroškov, ki jih je povzročil s svojim nastopom.

Pomotno je naziranje vzklicnega sodišča, da Z. ni po § 1308. o. d. z. odgovoren za škodo, ki jo je povzročil s svojo zasebno tožbo, ker je bil takrat radi bebstva pod skrbstvom. Z. ni W-u povzročil nikake škode v smislu navedenega paragrafa, ker ni poškodoval W-ega telesa ali premoženja ali njegovih pravic (§ 1293. o. d. z.). Stroškov sodnega (kazenskega in civilnega) postopanja pač ni smatrati za poškodbo dotične stranke, ne po kazenskem ne po civilnem pravu. Določba § 1308. o. d. z. je tem manj na mestu, ker ima v mislih škodo po zasebnem pravu; kazensko postopanje (tudi na zasebno tožbo) pa in ž njim spojeni stroški so javnopravnega značaja, ni jih torej presoјati po določbah občnega državlјanskega zakona, ampak — kakor tudi v civilnopravnem postopanju — po posebnih za to obstoječih predpisih. V § 390. k. pr. r. je pisano o zasebnem obtožitelju sploh brez razlike, je-li ta svojepraven ali ne, je-li sam opravičeno ali neopravičeno napeljal in nadaljeval sodno postopanje. Stvar sodnikova je bila pred vsem drugim ugotoviti, je-li imel pred sabo neodgovornega bebeca ali razumnega človeka, ki ni razkazoval znakov umobolnosti.

Sodnik ni razodel ne na I. ne II. stopnji kakega pomisleka zoper sposobnost in opravičenost Z. v opravljanju poslov zasebnega obtožitelja. Tudi obtoženec ni imel povoda dvomiti o omenjeni sposobnosti Z. Zato se je mogel spustiti brez drugega v pravdanje z Z. in mu ni v tej smeri očitati lahkomiselnosti ali nemarnosti. Gori je bilo obrazloženo, da je bila obnova kazenskega postopanja zgrešena, da Z-a ni bilo kar brez drugega smatrati bebce. Zato manjka zakonita podlaga tudi za izrek vzklicnega sodišča v pogledu stroškov kazenskega postopanja. Ob uporabi pravega zakona bi bilo moralo vzklicno sodišče zavrniti pritožbo Z-a.

V navzkrižju z gori navedenim načelom, da obtoženec, ki ni bil obsojen, ne plača nikakih stroškov, je obsodba obtoženca W. v povrnitev 182 K za pritožbene stroške Z-a. Te stroške mora trpeti Z. sam. Obtoženca W., ki ni bil obsojen, bi mogla zadeti povrnitev stroškov samo po 2. odst. § 390. k. pr. r. V tem odstavku pa je pisano samo, da jamči pritožitelj za posebne stroške neuspešnega rednega pravnega leka, nikakor pa ne, da mora ob uspešnem pravnem leku stroške nasprotnik povrniti. Ta zakonita določba ugaja pač tudi bistvu stvari; kajti nasprotnik pritožitelja mora povrniti le tedaj stroške uspešnega pravnega leka, ki ustanavljajo del vseh stroškov kazenskega postopanja, ko ga sploh zadene obveznost povrnitve stroškov (po § 389. k. p. r. obsojeni obtoženec, po 2. odst. § 390. k. p. r. zasebni tožitelj za primer prostoreka). Ni bilo torej prav, naprtiti obtožencu W. povračilo stroškov za uspešno pritožbo zasebnega obtožitelja; ko mora le-ta povrniti obtožencu celo stroške njegove obrambe. Po 1. odst. § 390. k. pr. r. zadenejo zasebnega obtožitelja sleherni stroški, torej tudi njegove pritožbe zoper izrek o stroških kazenskega postopanja.

Josipu W-u je bil že izplačan v smislu §§ 1. in 3. zakona od 21. marca 1918. l. št. 108 drž. zak. del. stroškov, ki so mu bili odmerjeni s sklepom od 23. februarja 1921. Stol sedmorice je zato z ozirom na določbo § 292. k. pr. r. zgolj ugotovil, da je bil zakon kršen z navedenima dvema sklepoma, ni pa razveljavil sklepa vzklicnega sodišča od 23. marca 1921. v pogledu pritožbenih stroškov v znesku 182 K, ker ni smatral obsodbe na povrnitev stroškov istovredne z obsodbo na kazen.

Zategadelj je stol sedmorice, odd. B, ničnostno pritožbo v varstvo zakona smatral utemeljeno ter je po § 292. razsodil v gornjem zmislu.

Gerkič.

Iz upravne prakse.

Proti administrativnim razsodbam pokrajinske uprave za Slovenijo oziroma njenih oddelkov (n. pr. v vodopravnem postopanju) ministerialni rekurz ni dopusten.

(Odločba oddelka za kmetijstvo v Ljubljani.)

Razlogi:

Priziv se je moral zavrniti a limine kot nedopusten v smislu tuuradnega pravnega poduka o nedopustnosti nadaljne pritožbe. Tozadevna prizivna izvajanja so pogrešena in ne-utemeljena. Pokrajinska uprava rešuje slej ko prej slične pritožbe v smislu naredbe narodne vlade z dne 14. novembra 1918., št. 111 U. l. v zadnji inštanci in ni proti njenim razsodbam drugih pravnih lekov nego pritožba na upravno sodišče ozir. državni svet. Prizivateljica se sklicuje v utemeljevanju svojega priziva na ustavo in na uredbo ministrstva za kmetijstvo in vode ter trdi, da je zgoraj navedena naredba narodne vlade svojo pravno moč izgubila. To naziranje je napačno in docela pogrešno. Čl. 130. ustave določa, da obdrže začasni zakoni, uredbe, pravilniki in odločbe ministrskega sveta in drugi akti in odloki zakonskega značaja, kar jih je bilo izdanih od dne 1. decembra 1918. dalje do dneva proglasitve ustave, še dalje svojo veljavo kot zakon, dokler se ne izpremene ali ne ukinejo. Vlada pa je dolžna v roku enega meseca od proglasitve ustave vse te začasne zakone, uredbe itd. predložiti zakonodajnemu odboru v pregled. Nepredloženi začasni zakoni, uredbe itd. prenehajo veljati. To določilo ustave je povsem jasno. Predložiti so se morale zakonodajnemu odboru v pregled le naredbe zakonskega značaja, ki so zagledale dan po 1. decembru 1918. Naredb narodne vlade, izdanih pred 1. decembrom 1918. ni bilo predložiti in takih naredb zato